

Phải chăng nền kinh tế thị trường ở Việt Nam hiện nay là định hướng theo con đường tư bản chủ nghĩa

Font chữ UTM sử dụng
Bảng mã UNICODE
Vui lòng thiết lập lại
Trình điều khiển bàn phím

Font chữ UTM sử dụng
Bảng mã UNICODE
Vui lòng thiết lập lại
Trình điều khiển bàn phím

PGS, TS. TRƯƠNG NGỌC NAM

Học viện Báo chí và Tuyên truyền; Email: truongngocnam59@gmail.com

Nhận ngày 12 tháng 5 năm 2023; chấp nhận đăng tháng 8 năm 2023.

Tóm tắt: Công cuộc đổi mới do Đảng ta khởi xướng và lãnh đạo trong hơn 35 năm qua đã và đang thu được những thành tựu rất to lớn, được dư luận thế giới đánh giá cao, nhân dân ta càng phấn khởi, tin tưởng vào sự lãnh đạo của Đảng. Tuy nhiên, một số phần tử cơ hội, biến chất, cùng với các thế lực thù địch từ bên ngoài cố tình xuyên tạc, bóp méo, phủ nhận những thành quả của công cuộc đổi mới và đường lối đúng đắn của Đảng, trong đó có vấn đề phát triển nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa (XHCN). Bài viết cung cấp những luận cứ khoa học xác đáng, góp phần phân bác những quan điểm sai trái, tiếp tục làm sáng tỏ, khẳng định dứt khoát đường lối phát triển nền kinh tế thị trường định hướng XHCN ở nước ta hoàn toàn đúng đắn, phù hợp với quy luật khách quan của lịch sử.

Từ khóa: kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, những luận cứ khoa học về nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam, nền kinh tế thị trường Việt Nam hiện nay: □khâu trung gian□ trong sự phát triển xã hội.

Abstract: The Doi Moi undertaken by our Party over the past 35 years has been gaining tremendous accomplishments and has been highly appreciated by the global public opinion, making our people prouder and more confident in the Party's leadership. Nevertheless, certain opportunistic and degenerated elements as well as hostile external forces deliberately fabricate, distort and deny the achievements of the Doi Moi effort and the correct path of the Party. Among these issues is the development of a socialist-oriented market economy. This article provides scientifically valid arguments, contributing to refuting wrong viewpoints, further clarifying and firmly affirming the correctness of our country's path of developing a socialist-oriented market economy which is in accordance with the objective laws of history.

Keywords: socialist-oriented market economy, scientific arguments on the socialist-oriented market economy in Vietnam, the current market economy in Vietnam: the □intermediate stage□ in social development.

Gần đây trên một số trang mạng xã hội, một số phần tử bất mãn, chống đối cùng các thế lực thù địch lợi dụng những ý kiến thảo luận trên các diễn đàn, hội thảo, nhất là tại diễn đàn kỳ họp Quốc hội khóa XV về một số khó khăn tạm thời của nền kinh tế, để □giống□ lên cái gọi là □kinh tế Việt Nam đang xuống dốc! đời sống của nhân dân đang điều đúng! □ Đúng là do những nguyên nhân khác nhau mà nền kinh tế Việt Nam cuối năm 2022, đầu năm 2023 gặp một số bất lợi: sản xuất, kinh doanh của doanh nghiệp gặp khó khăn, số doanh nghiệp rút

lui khỏi thị trường lớn dẫn đến lao động mất việc làm; giải ngân vốn đầu tư công thấp, thu ngân sách một số địa phương sụt giảm, tăng trưởng kinh tế không đạt chỉ tiêu; một số hạn chế, yếu kém trong công tác quản lý, đùn đẩy, né tránh, sợ trách nhiệm của một bộ phận cán bộ, đã được các đại biểu thảo luận sôi nổi, tâm huyết, thẳng thắn và đầy trách nhiệm, nhằm tìm ra những giải pháp đột phá tháo gỡ khó khăn thúc đẩy kinh tế - xã hội tiếp tục phát triển. Thế nhưng thay vì phân tích đánh giá một cách khách quan, đúng với bản chất vấn đề thì

ngược lại các phần tử cơ hội, chống đối, thù địch tìm cách cắt xén, thêm thắt, xuyên tạc một số luận điểm trong các ý kiến thảo luận, tranh luận của các đại biểu. Luận điệu của các thế lực thù địch là cố tình "thổi phồng" những khó khăn tạm thời, những mặt trái vốn có của nền kinh tế thị trường mà cố tình lờ đi những thành tựu về kinh tế - xã hội của công cuộc đổi mới, nhất là những năm gần đây cho thấy xu hướng phát triển của đất nước là không thể đảo ngược. Theo dõi nội dung các phiên họp của Quốc hội, đông đảo cử tri cả nước đồng tình và đánh giá cao sự thẳng thắn, tinh thần trách nhiệm, trí tuệ của các đại biểu nhân dân, của Quốc hội, từ đó càng thêm tin tưởng vào sự lãnh đạo của Đảng, sự chỉ đạo quyết liệt của Chính phủ quyết tâm đưa đất nước vượt qua khó khăn, hoàn thành thắng lợi mục tiêu, nhiệm vụ phát triển kinh tế - xã hội. Kể từ sau Đại hội XIII của Đảng, mặc dù gặp muôn vàn khó khăn dịch bệnh, thiên tai, tình hình trong nước và thế giới có nhiều khó khăn, thách thức, nhưng dưới sự lãnh đạo của Đảng, sự quản lý năng động, sáng tạo của Nhà nước, nền kinh tế nước ta vẫn tăng trưởng ngoạn mục, sản xuất và đời sống của nhân dân tiếp tục ổn định. Tuy nhiên bước sang năm 2023 nền kinh tế nước ta gặp phải nhiều khó khăn, nền kinh tế đứng trước nguy cơ lạm phát, suy thoái, tăng trưởng chậm lại. Tình hình đó chủ yếu có nguyên nhân khách quan, bất khả kháng, đó là ảnh hưởng của có tính toàn cầu của xung đột vũ trang giữa Nga và Ucraina, lạm phát, suy thoái kinh tế ở nhiều quốc gia, khu vực gia tăng, làm đứt gãy chuỗi cung ứng, sản xuất, thương mại toàn cầu, từ đó đã ảnh hưởng nghiêm trọng đến kinh tế - xã hội nước ta. Về mặt chủ quan, năng lực của một bộ phận cán bộ, công chức chưa theo kịp với sự vận động của kinh tế thị trường nên khó tránh khỏi hạn chế, bất cập trong quản lý, điều hành, nhất là xử lý tình huống đột xuất, bất ngờ, nhưng đó không phải là những "khuyết tật" không thể khắc phục, ngược lại với quyết tâm chính trị cao, nỗ lực lớn chắc chắn những hạn chế đó sẽ được khắc phục nhanh chóng.

Không dừng lại ở việc xuyên tạc, thổi phồng những khó khăn tạm thời của nền kinh tế và đời sống xã hội, các thế lực thù địch còn tìm cách

lợi dụng những vấn đề mà chúng coi là "nóng" nêu trên để trực tiếp tấn công và những vấn đề cốt lõi về nền tảng tư tưởng của Đảng. Đó là từ nước ngoài, một số phần tử phản động nhân danh "những người Việt Nam yêu nước" được các thế lực nước ngoài hậu thuẫn, đã tập hợp một số phần tử "chống cộng" lì lợm, đội lốt "nhà khoa học", "nhà báo", những "chiến sĩ đấu tranh cho tự do, dân chủ" do một số thế lực thù địch dung dưỡng, lợi dụng mạng xã hội để tuyên truyền, công kích, xuyên tạc, chống phá đất nước, lôi kéo bọn cơ hội, suy thoái, biến chất bình luận, hùa theo, gây dư luận tiêu cực trong xã hội. Chúng ra sức xuyên tạc bằng cách thổi phồng những khó khăn tạm thời của nền kinh tế nước ta, cho rằng những "biến cố" của nền kinh tế Việt Nam rồi đây sẽ càng nghiêm trọng! và những khó khăn, thách thức mà nền kinh tế Việt Nam phải đối mặt chứng tỏ không thể phát triển nền kinh tế thị trường theo định hướng XHCN!. Mặt khác, lợi dụng chính sách khuyến khích, thu hút vốn đầu tư nước ngoài để đặt vấn đề rằng "hàng triệu người Việt Nam phải đổ máu để đánh đuổi đế quốc tư bản, nay Việt Nam lại phải trải thảm đỏ, hân hoan đón rước họ vào xây dựng chủ nghĩa xã hội là thế nào" để bình luận và đưa ra những kết luận mang tính định kiến rằng, nền kinh tế XHCN nhưng lại do bàn tay tư bản xây dựng, vậy đây có phải là nền kinh tế thị trường định hướng XHCN hay là kinh tế thị trường định hướng tư bản chủ nghĩa? Cho nên Đảng Cộng sản Việt Nam nói xây dựng nền kinh tế thị trường định hướng XHCN chỉ là sự nguy biến, ảo tưởng!. Đây vẫn là những luận điệu cũ rích mà các thế lực thù địch thường xuyên bám vào để tấn công, xuyên tạc, phục vụ cho mưu đồ chính trị nham hiểm cần phải vạch trần.

Trước hết phải khẳng định rằng kinh tế thị trường không phải là nền kinh tế riêng có của một chế độ xã hội nào; nền kinh tế thị trường tư bản chủ nghĩa ngày nay cũng không phải là mô hình kinh tế tối ưu cuối cùng trong lịch sử nhân loại. Chúng ta biết rằng, kinh tế thị trường không

phải là đặc trưng riêng có của nền kinh tế tư bản chủ nghĩa, nó được hình thành và phát triển từ khi ra đời xã hội chiếm hữu nô lệ, dựa trên chế độ tư hữu về tư liệu sản xuất mà nền sản xuất hàng hóa cùng với quan hệ thị trường từng bước phát triển. Với một nền kinh tế thị trường dựa trên chế độ tư hữu về tư liệu sản xuất, sẽ đẻ ra chế độ người bóc lột người, sự áp bức, bất công trong xã hội và nạn nhân chính là nhân dân lao động. Nền kinh tế thị trường phát triển từ thấp lên cao, qua những hình thái kinh tế - xã hội dựa trên chế độ tư hữu về tư liệu sản xuất khác nhau. Trải qua hàng trăm năm phát triển dưới chủ nghĩa tư bản đến nay nền kinh tế thị trường đang ở đỉnh cao về sự phát triển của lực lượng sản xuất, về cơ cấu, tổ chức và các quan hệ thị trường, xã hội hóa, toàn cầu hóa ngày càng sâu rộng, và đã đạt được nhiều thành tựu to lớn, giải phóng và phát triển lực lượng sản xuất, khoa học, công nghệ, thúc đẩy tiến bộ xã hội hơn so với trước. Tuy nhiên, phát triển trong khuôn khổ hình thái kinh tế - xã hội dựa trên chế độ chiếm hữu tư nhân về tư liệu sản xuất, gia tăng của cải và sự giàu có bằng bóc lột lao động, cho nên những mặt trái của nền kinh tế thị trường tư bản chủ nghĩa vẫn không thể nào được khắc phục hoàn toàn. Trên thực tế ở các nước tư bản phát triển nhất hiện nay vẫn thường xuyên diễn ra khủng hoảng, suy thoái kinh tế triền miên, nạn thất nghiệp, phân hóa giàu nghèo gia tăng, một bộ phận dân chúng bị bần cùng hóa, tha hóa, tội phạm gia tăng, mâu thuẫn, xung đột xã hội ngày càng phức tạp. Điều đó cho thấy bản thân nền kinh tế thị trường tự do của chủ nghĩa tư bản không phải là mô hình phát triển tối ưu, hợp lý và cuối cùng của lịch sử loài người.

Phát triển nền kinh tế thị trường định hướng XHCN ở Việt Nam là phù hợp với quy luật khách quan của lịch sử loài người, là sự vận dụng đúng đắn và sáng tạo của Đảng Cộng sản Việt Nam. Việt Nam vốn là một nước nông nghiệp lạc hậu, lại trải qua hơn 100 năm đô hộ của thực dân, đế quốc, nhân dân lao động bị áp bức, bóc lột rên xiết dưới ách thực dân, phong kiến. Không cam

chịu là một dân tộc bị nô lệ, nhân dân lầm than khổ cực. Đảng Cộng sản Việt Nam đã giương cao ngọn cờ cách mạng, tập hợp các phong trào yêu nước, đoàn kết các tầng lớp nhân dân và toàn dân tộc vùng lên đánh đuổi đế quốc, giành độc lập dân tộc. Nhưng con đường phát triển của nước Việt Nam độc lập không thể là con đường phát triển tư bản chủ nghĩa. Đã từng sống dưới ách áp bức, bóc lột của thực dân, đế quốc và phong kiến, nhân dân Việt Nam quyết không thể đi theo con đường "đầy máu và nước mắt" mà chủ nghĩa tư bản đã trải qua, mà kiên quyết lựa chọn con đường đi lên chủ nghĩa xã hội (CNXH), bỏ qua chế độ tư bản chủ nghĩa là con đường duy nhất đúng đắn, phù hợp với quy luật khách quan và thực tiễn lịch sử loài người. Ngay từ khi thành lập, Đảng Cộng sản Việt Nam đã lựa chọn mục tiêu độc lập dân tộc gắn liền với CNXH, theo con đường của cách mạng tháng Mười Nga. Điều đó cũng có nghĩa là về mặt kinh tế, nước ta đi lên CNXH phải dựa trên nền tảng kinh tế khác về bản chất nền kinh tế tư bản chủ nghĩa. Tuy nhiên, trước thời kỳ đổi mới (1986) chúng ta chưa nhận thức đầy đủ, sâu sắc những đặc điểm, tính chất của thời kỳ quá độ, chủ quan, duy ý chí, giáo điều theo mô hình kinh tế của Liên Xô và các nước XHCN trước đây, đã nhanh chóng xóa bỏ các thành phần kinh tế tư bản cùng với nền sản xuất hàng hóa và cơ chế thị trường, hậu quả là đất nước lâm vào khủng hoảng kinh tế, xa rời mục tiêu CNXH. Đại hội lần thứ VI (tháng 12/1986) của Đảng Cộng sản Việt Nam, trên cơ sở kiên định con đường đi lên CNXH đã tiến hành công cuộc đổi mới, dứt khoát từ bỏ mô hình và cơ chế kinh tế kế hoạch hóa tập trung, chuyển sang phát triển nền kinh tế thị trường định hướng XHCN.

Vậy bản chất nền kinh tế thị trường định hướng XHCN là gì? Tại sao nước ta nhất định phải phát triển nền kinh tế thị trường để đi lên CNXH?. Theo quy luật phát triển lịch sử - tự nhiên của loài người thì từ một nước nông nghiệp lạc hậu, bỏ qua chế độ tư bản chủ nghĩa đi lên CNXH phải trải qua thời kỳ quá độ lâu

dài, phải sử dụng những hình thức trung gian, quá độ để cải biến xã hội cũ thành xã hội mới. Đối với Việt Nam, nền kinh tế thị trường định hướng XHCN chính là hình thức trung gian, quá độ để phát triển lực lượng sản xuất ngày càng hiện đại, nâng cao năng suất lao động, đồng thời từng bước cải biến những quan hệ sản xuất cũ thành quan hệ sản xuất mới XHCN. Với tư cách là hình thức trung gian, quá độ, nền kinh tế thị trường định hướng XHCN ở nước ta có những *đặc trưng* cơ bản sau đây:

Thứ nhất, trong kết cấu của nền kinh tế thị trường ở nước ta có sự *tồn tại đan xen* của nhiều thành phần kinh tế, nhiều hình thức sở hữu khác nhau tiêu biểu cho các phương thức sản xuất của xã hội tư bản, tiền tư bản và CNXH. Trong đó, thành phần kinh tế nhà nước và chế độ công hữu mới được xác lập đang trong quá trình phát triển, giữ vai trò chủ đạo; các thành phần kinh tế tư nhân vẫn còn là động lực quan trọng của nền kinh tế; trong điều kiện nền sản xuất nhỏ còn phổ biến, kinh tế hộ cá thể vẫn còn đóng vai trò nhất định, góp phần ổn định đời sống xã hội; ngoài ra còn tồn tại những thành phần kinh tế hỗn hợp, kinh tế tập thể, hợp tác xã. Vì vậy sự tồn tại của nền kinh tế hàng hóa nhiều thành phần, vận hành theo cơ chế thị trường là một đặc trưng khách quan của thời kỳ quá độ. Điều này cho thấy vì sao chúng ta vẫn tạo điều kiện cho kinh tế tư nhân phát triển, khuyến khích các doanh nghiệp nước ngoài đầu tư sản xuất kinh doanh tại Việt Nam.

Thứ hai, trong nền kinh tế thị trường của nước ta các thành phần kinh tế luôn *tác động qua lại, thâm nhập vào nhau để chuyển hóa*. Trong kết cấu của nền kinh tế, các thành phần kinh tế tác động qua lại, thâm nhập vào nhau, từ đó mà hình thành các hình thức kinh tế hỗn hợp mang tính chất *“trung gian”* quá độ. Trong thời kỳ quá độ, ngay cả các thành phần kinh tế cơ bản đại diện cho phương thức sản xuất mới XHCN cũng chưa thể tồn tại độc lập mà chịu sự tác động của các thành phần kinh tế khác, đồng thời nó cũng thâm nhập vào quan hệ sản xuất, chi phối các

thành phần kinh tế khác. Do vậy, có thể coi mọi loại hình kinh tế, mọi thành phần kinh tế trong nền kinh tế thị trường định hướng XHCN ở nước ta đều là những hình thức *“trung gian”* quá độ. Lênin coi những hình thức kinh tế quá độ được tạo ra từ sự *“tác động qua lại, thâm nhập”* của các thành phần kinh tế là *chủ nghĩa tư bản nhà nước*. Ông cho rằng, nó là cái gì có tính chất tập trung, được kiểm soát và được xã hội hóa, cho nên chủ nghĩa tư bản nhà nước là *nấc thang tất yếu* chuyển nền kinh tế từ sản xuất nhỏ lên sản xuất lớn tư bản chủ nghĩa và từ sản xuất lớn tư bản chủ nghĩa lên CNXH, và đó là *“phòng chờ”* để đi lên CNXH, là *“nấc thang lịch sử”* mà giữa nó và CNXH không còn nấc thang nào ở giữa cả⁽¹⁾.

Thứ ba, nền kinh tế trung gian, quá độ chịu sự tác động của nhiều nhân tố khác nhau, nhưng đóng vai trò định hướng và định hình là những nhân tố nằm ở cơ sở hạ tầng và kiến trúc thượng tầng xã hội. Trong nền kinh tế thị trường định hướng XHCN, Nhà nước pháp quyền XHCN và kinh tế nhà nước là những nhân tố cơ bản định hướng, định hình, chi phối khuynh hướng vận động, phát triển của nền kinh tế, đồng thời quy định bản chất của nó. Nhà nước pháp quyền XHCN Việt Nam là nhà nước của dân, do dân, vì dân, đại diện cho lợi ích của giai cấp công nhân, nhân dân lao động và toàn dân tộc; Đảng Cộng sản Việt Nam là đảng của giai cấp công nhân, nhân dân lao động và toàn dân tộc, dày dạn kinh nghiệm đấu tranh, lãnh đạo nhân dân đi từ thắng lợi này đến thắng lợi khác, Đảng lấy lợi ích của nhân dân, của dân tộc làm mục đích, lý tưởng phấn đấu của mình. Sự quản lý của Nhà nước dưới sự lãnh đạo của Đảng là những nhân tố hết sức quan trọng thực hiện vai trò định hướng, định hình sự phát triển nền kinh tế thị trường XHCN. Xác định vai trò của các nhân tố chính trị đối với nền kinh tế thị trường định hướng XHCN, Đảng ta khẳng định *“phải gắn kết kinh tế với xã hội, thống nhất chính sách kinh tế với chính sách xã hội, tăng trưởng kinh tế đi đôi với thực hiện tiến bộ và công bằng xã hội”*

ngay trong từng bước, từng chính sách và trong suốt quá trình phát triển⁽²⁾. Cùng với những nhân tố chính trị, vai trò định hướng, định hình đối với nền kinh tế thị trường ở nước ta còn được thực hiện thông qua kinh tế nhà nước. Dưới tác động của cơ chế thị trường và sự quản lý của Nhà nước, kinh tế nhà nước bằng nhiều hình thức, cách thức để thâm nhập vào các thành phần kinh tế khác, làm công cụ đòn bẩy, điều tiết, thúc đẩy nền kinh tế phát triển theo định hướng XHCN, thông qua đó từng bước định hình phương thức sản xuất mới tiến bộ phù hợp. Mặt khác, nền kinh tế thị trường trong thời kỳ quá độ của nước ta đang trong quá trình định hình còn chịu sự tác động, cản trở bởi tính tự phát của các quy luật thị trường, của các nhân tố bảo thủ, những sai lầm chủ quan có thể mắc phải trong lãnh đạo, quản lý. Vì vậy, không có gì ngạc nhiên khi khuynh hướng vận động của nền kinh tế thị trường định hướng XHCN vẫn còn gặp phải những khó khăn, trắc trở, thậm chí còn phải trải qua khủng hoảng, sự "thăng giáng" của nền kinh tế. Những "đau đớn" đó là khó tránh khỏi của quá trình "sinh nở" phương thức sản xuất mới XHCN, cho nên tất yếu cần đến vai trò "bà đỡ" là Nhà nước pháp quyền XHCN của dân, do dân, vì dân, dưới sự lãnh đạo Đảng Cộng sản Việt Nam càng có ý nghĩa quyết định. Kinh tế thị trường định hướng XHCN về bản chất đó là hình thức trung gian, quá độ. Diễn đạt về tính chất trung gian, quá độ của nền kinh tế thị trường định hướng XHCN, Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng nhấn mạnh: "Đây không phải là nền kinh tế thị trường tư bản chủ nghĩa và cũng chưa phải là nền kinh tế thị trường XHCN đầy đủ (vì nước ta còn đang trong thời kỳ quá độ)"⁽³⁾.

Vậy nền kinh tế thị trường định hướng XHCN ở Việt Nam hiện nay có phải là "bản sao" của nền kinh tế thị trường của chủ nghĩa tư bản như luận điệu sai trái của các thế lực thù địch. Đại hội XIII của Đảng Cộng sản Việt Nam khẳng định đặc trưng bản chất của nền kinh tế thị trường định hướng XHCN: "Đó là nền kinh tế thị trường hiện đại, hội nhập quốc tế, vận hành

đầy đủ, đồng bộ theo các quy luật của kinh tế thị trường, có sự quản lý của Nhà nước pháp quyền XHCN, do Đảng Cộng sản Việt Nam lãnh đạo; bảo đảm định hướng XHCN vì mục tiêu "dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh, phù hợp với từng giai đoạn phát triển của đất nước"⁽⁴⁾. Có thể nói giữa nền kinh tế thị trường dưới CNXH và nền kinh tế thị trường dưới chủ nghĩa tư bản có những mặt giống nhau và khác nhau căn bản. Hai nền kinh tế thị trường XHCN và tư bản chủ nghĩa đều là nền sản xuất hàng hóa, các thành phần kinh tế với các hình thức tổ chức kinh tế khác nhau đan xen tồn tại, tác động qua lại, hợp tác và cạnh tranh nhau; đều chịu sự tác động của quy luật thị trường và sự điều tiết của nhà nước. Mục đích của nền kinh tế thị trường là phát triển lực lượng sản xuất, tăng cường cơ sở vật chất cho sự phát triển xã hội; hiện đại hóa, xã hội hóa, quốc tế hóa vừa là phương thức tồn tại, vừa là xu hướng vận động tất yếu của kinh tế thị trường. Do những đặc điểm giống nhau đó mà các nền kinh tế thị trường dù có bản chất khác nhau cũng có nhiều điểm điểm tương đồng. Do không hiểu được những đặc trưng của nền kinh tế thị trường Việt Nam hiện nay nên các thế lực chống phá đưa ra các quan điểm xuyên tạc, đánh đồng bản chất giữa hai nền kinh tế thị trường, quy kết đó là sự "sao chép" nền kinh tế thị trường tư bản, là đi theo con đường tư bản chủ nghĩa! Đây là quan điểm thiếu căn cứ nhưng rất nham hiểm, dễ lung lạc lập trường của những ai nệ dạ cả tin.

Nền kinh tế thị trường XHCN và tư bản chủ nghĩa khác nhau về những đặc trưng mang tính bản chất. Nền kinh tế thị trường XHCN lấy chế độ công hữu làm nền tảng, kinh tế nhà nước làm chủ đạo, ngược lại kinh tế thị trường tư bản chủ nghĩa dựa trên chế độ tư hữu, các tập đoàn tư bản giữ vai trò chủ đạo. Trong nền kinh tế thị trường của chủ nghĩa tư bản các nhóm lợi ích tư bản khác nhau chi phối quá trình xây dựng, thực thi chính sách quốc gia, lũng đoạn nền kinh tế, cho nên dù tạo ra tăng trưởng kinh tế cao thì hết và trên hết vì lợi ích của giai cấp tư sản thống trị,

do đó sự phân hóa giàu nghèo, bất công trong xã hội không thể nào giải quyết được. Đối với nền kinh tế thị trường XHCN dựa trên nền tảng chế độ công hữu, nên có khả năng thống nhất về lợi ích xã hội, hạn chế tối đa sự thao túng của nhóm lợi ích đối với chính sách quốc gia, đồng thời tạo khả năng tập trung nguồn lực xã hội để tạo nên sự tăng trưởng kinh tế cao. Vì vậy chỉ có nền kinh tế thị trường XHCN mới thực sự đảm bảo phát triển kinh tế đi đôi với công bằng tiến bộ xã hội. Mặt khác, nền kinh tế thị trường định hướng xã hội ở nước ta được đảm bảo bằng vai trò của Nhà nước, dưới sự lãnh đạo của Đảng. Nhà nước tư sản là đại diện cho ý chí, quyền lực của giai cấp tư sản thống trị, do đó nó không thể đảm bảo quyền lực thuộc về nhân dân lao động, mà ngược lại thuộc về thiểu số những người giàu, phục vụ cho lợi ích của các tập đoàn tư bản. Với bản chất đó nhà nước tư sản không thể nào giải quyết triệt để những mâu thuẫn, xử lý mặt trái, nghịch lý *“phản phát triển”* của cơ chế thị trường. Thế giới đã từng chứng kiến những cuộc khủng hoảng nhiều mặt cả về kinh tế, tài chính, xã hội và chính trị, dẫn đến kinh tế suy thoái làm cho đời sống của người lao động bị giảm sút nghiêm trọng, nạn thất nghiệp gia tăng, phân hóa giàu nghèo ngày càng lớn, làm trầm trọng thêm những mâu thuẫn xã hội, xung đột chính trị, sắc tộc, tôn giáo bùng nổ ở nhiều quốc gia, khu vực. Đó là nghịch lý của chủ nghĩa tư bản đã được các nhà khoa học, chính trị và ngay cả trong sách báo trong các xã hội tư bản đã nêu lên. Ngược lại, trong nền kinh tế thị trường XHCN nước ta, Nhà nước là đại diện cho quyền lực và lợi ích của giai cấp công nhân và nhân dân lao động, dưới sự lãnh đạo của Đảng, Nhà nước có khả năng phát huy tối đa mặt tích cực của cơ chế thị trường trong việc huy động, phân bổ mọi nguồn nhân lực để phát triển đất nước, phục vụ cho lợi ích của nhân dân lao động, đồng thời điều tiết một cách hiệu quả tác động tiêu cực của cơ chế thị trường, hạn chế tối đa khả năng xảy ra khủng hoảng kinh tế, lạm phát, thất nghiệp, phân hóa giàu nghèo, giữ vững ổn định, đảm bảo công

bằng và tiến bộ xã hội.

Trải qua quá trình đổi mới, nền kinh tế thị trường định hướng XHCN đã từng bước hoàn thiện và hội nhập kinh tế thế giới trong xu hướng toàn cầu hóa, đã đem lại những thành tựu to lớn có ý nghĩa lịch sử, được thế giới công nhận. Nhìn lại hơn 35 năm thực hiện công cuộc đổi mới, 30 năm thực hiện Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên CNXH, Báo cáo Chính trị của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XII tại Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng Cộng sản Việt Nam nêu rõ: *“Đất nước đã đạt được những thành tựu to lớn, có ý nghĩa lịch sử, phát triển mạnh mẽ, toàn diện so với những năm trước đổi mới. Quy mô, trình độ nền kinh tế được nâng lên. Đời sống nhân dân cả về vật chất và tinh thần được cải thiện rõ rệt. Đất nước ta chưa bao giờ có được cơ đồ, tiềm lực, vị thế và uy tín quốc tế như ngày nay”*⁽¹⁾. Về mặt lý luận những thành tựu đó khẳng định nền kinh tế thị trường định hướng XHCN là mô hình kinh tế tổng quát của thời kỳ quá độ lên CNXH ở Việt Nam. Tổng Bí thư Đảng Cộng sản Việt Nam Nguyễn Phú Trọng khẳng định: *“Đưa ra quan niệm phát triển nền kinh tế thị trường định hướng XHCN là một đột phá lý luận rất cơ bản và sáng tạo của Đảng ta, là thành quả lý luận quan trọng của qua 35 năm thực hiện đường lối đổi mới, xuất phát từ thực tiễn Việt Nam và tiếp thu có chọn lọc kinh nghiệm của thế giới”*⁽²⁾. Về mặt thực tiễn, những thành tựu đó cũng khẳng định xây dựng nền kinh tế thị trường định hướng XHCN ở Việt Nam là hoàn toàn đúng đắn, phù hợp với quy luật khách quan và thực tiễn Việt Nam. Qua đó chúng ta càng thêm tin tưởng và kiên quyết thực hiện thắng lợi đường lối đổi mới trên cơ sở phát triển nền kinh tế thị trường định hướng XHCN của Đảng./.

(1) V.I..Lênin (1997), *Toàn tập*, Nxb. TB, M, T.43, tr.250.

(2), (3), (6) Nguyễn Phú Trọng, *Một số vấn đề lý luận và thực tiễn về CNXH và con đường đi lên CNXH ở Việt Nam*, Tạp chí Cộng sản, số 5/2021, tr.8, 26, 25.

(4), (5) Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb. Chính trị quốc gia - Sự thật, H, tr.128, 103-104.